Achterhoek Raad

Informatieve memo ‘Stand van zaken Noordelijke aftakking Betuweroute’

Aan : Achterhoek Raad

Van : Achterhoek Board

Datum : 30 november 2026

Agendapunt : 2, bijlage 2.2

Introductie
In de Achterhoek Raad van 18 mei 2026 hebben wij u - via een informatieve memo - op de hoogte gebracht van de stand van zaken rondom de Goederenrouting Noordoost Europa (GNOE).
U bent toen geïnformeerd over het nog lopende onderzoek naar de nut- en noodzaak van de GNOE, wat ons in dit proces opvalt, op welke wijze wij in dit onderzoek als regio Achterhoek participeren en waar wij op inzetten. Met dit memo brengen wij u wederom op de hoogte van de laatste stand van zaken rondom dit onderzoek en overige processen die daar mogelijk invloed op hebben.

Achtergrondinformatie nut- en noodzaakonderzoek GNOE
Het doel van het onderzoek naar nut en noodzaak voor het Rijk is om objectieve en relevante beslisinformatie te verkrijgen over bestaande en toekomstige opgaven, knelpunten en de invloed daarvan op de doelen en ambities van de GNOE. Ofwel beslisinformatie die inzicht geeft in nut en noodzaak van een (andere) keuze voor een robuuste en toekomst-vaste goederenroutering naar Noordoost-Europa op lange termijn, en maatregelen voor het beperken van overlast op de korte termijn. Het beoogde resultaat is om aan de hand van het onderzoek te constateren of er nut en noodzaak is voor een eventuele andere keuze voor de routering van het spoorgoederenvervoer, met draagvlak voor de onderzoeksresultaten. Met als beoogd besluit, indien nut en noodzaak worden aangetoond, een volgende stap te zetten met een vervolgonderzoek.

Om dit proces te bewaken sluiten we als regio ambtelijk en bestuurlijk bij alle overleggen inzake de GNOE aan. Ook vindt voorafgaand een Ambtelijk Overleg (AO), Directeuren Overleg (DO) of Bestuurlijk Overleg (BO) een voorbereidend overleg met de overige regio’s uit Landsdeel Oost plaats, om elkaar op de hoogte te houden en indien nodig en mogelijk gezamenlijk op te trekken.
Het BO, waar ook wij als regio aan deelnemen, geeft uiteindelijk een advies over het eindrapport en de richtingen. De staatssecretaris neemt een definitief besluit.

Terugblik
Naast de ambtelijke en bestuurlijke inzet bij het nut- en noodzaakonderzoek hebben we als regio Achterhoek de afgelopen jaren een actieve lobby gevoerd om onze positie en bijbehorende standpunten aan politici en beleidsmakers over te brengen om zodoende grip te krijgen op dit landelijke, politieke en extreem beladen proces.

De voortgang van onze inzet hebben we periodiek, in de vorm van informatieve memo's, met de Achterhoek Raad gedeeld.

We hebben daarmee getracht de door de Achterhoek Raad unaniem aangenomen motie (24 januari 2022) zo goed mogelijk uit te voeren:

- Om in samenwerking met de Achterhoekse gemeenten alles in het werk te stellen om een mogelijke Noordtak-variant door de Achterhoek ter discussie te stellen en zo nodig te voorkomen.
- Dit signaal krachtig en consequent te blijven uitdragen en komend jaar de Achterhoek Raad hier eens per kwartaal over te rapporteren.
- De motie onder de aandacht te brengen van provincie Gelderland, politieke fracties in de Tweede Kamer en leden van het kabinet;

Enkele afspraken die we mede dankzij onze inzet met toenmalig staatssecretaris Heijnen (I&W) hebben gemaakt zijn de volgende:

- Niet meer te spreken over specifieke tracés;
- Een fundamenteel onderzoek te doen dat moet vaststellen of nut- en noodzaak voor het herrouteren van goederenvoer nodig is;
- Indien nut- en noodzaak voor herroutering GNOE is aangetoond pas weer te spreken over eventuele tracékeuzes;
- Een goede en actieve afstemming met Duitsland op dit dossier na te streven;
- De scope van dit onderzoek te verbreden met meer vormen van vervoer dan enkel spoorgoederenvervoer;
- De regio's uit het Oosten van Nederland een solide positie te geven in het onderzoek;
- De belangenvereniging Stichting Stop de Noordtak als stakeholder in het onderzoek mee te nemen.

Het gehele proces rondom het onderzoek naar nut- en noodzaak heeft meerdere jaren geduurd (2022 – heden) en is meermaals vertraagd. Sinds oktober van dit jaar wordt gewerkt aan afronding van het onderzoek en worden deelrapportages opgeleverd. In november dit jaar zal ook het "syntheserapport" worden opgeleverd, waarin alle conclusies van de deelrapportages moeten samenkomen en waar een advies voor de staatssecretaris om te komen tot een besluit in moet worden geformuleerd.

Heden

Momenteel participeren we actief in alle ambtelijke, directeur- en bestuurlijke overleggen van het nut- en noodzaakonderzoek. Het is onze taak als regio om de inhoud van alle (deel)rapporten te toetsen aan de hand van de afspraken uit het Plan van Aanpak voor het nut- en noodzaak onderzoek GNOE. Belangrijk is dat het onderzoek op een eerlijke en gedegen wijze uitgevoerd wordt en alle betrokken partijen hier op een gelijkwaardige wijze in kunnen participeren.

Gedurende het onderzoek zijn ons tot dusver enkele zaken opgevallen waar wij actief op acteren:

1.) De samenwerking en betrokkenheid met de Duitsers in dit onderzoek lijkt niet voldoende te zijn.
2.) Er zijn onrealistisch hoge scenario's en bandbreedtes gecreëerd die onjuist geïnterpreteerd of geëxtrapoleerd kunnen worden.
3.) Alternatieve vormen van vervoer/modaliteiten (naast spoorgoederenvervoer) als gedeeltelijke oplossing voor het afvlakken van de piekbelasting op het gehele netwerk, lijken onvoldoende te worden onderzocht en meegewogen.
4.) Ondanks dat specifiek is afgesproken niet over nieuwe nog niet-bestaande tracés te spreken is een Noordelijke Aftakking van de Betuweroute/N18-tracé meermaals in tussentijds opgeleverde deelrapporten teruggekomen.

5.) De onderzoeksresultaten lijken zo te worden geschreven dat het nuttig is aanpassingen en uitbreiding van het huidige spoorgoederenvervoernetwerk in het oosten van het land te doen om knelpunten bij het passagiersvervoer op andere plekken van het land op te lossen.
6.) Belangenvereniging "Stichting Stop de Noordtak" lijkt gedurende het onderzoek onvoldoende als stakeholder te zijn betrokken.

Werkbezoek staatssecretaris
De staatssecretaris Bertram (I&W) zal vóór de afronding van het nut- en noodzaakonderzoek een bezoek brengen aan de regio's uit het oosten van het land (Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, Twente, Stedendriehoek en de Achterhoek) en de provincies Overijssel en Gelderland. Dit werkbezoek vindt plaats op vrijdag 27 november in Arnhem. Ook zijn Stichting Stop de Noordtak en Regionaal Overleg Noordelijke Aftakking (RONA) aanwezig om de belangen van de inwoners en verenigingen uit de Achterhoek en Twente langs niet bestaand spoor en de inwoners langs bestaand spoor te vertegenwoordigen.

We hebben als regio Achterhoek in samenwerking met de andere regio's een programma opgesteld waarin eenieder de gelegenheid krijgt hun perspectief te delen. Het werkbezoek zal echter maar uit één uur bestaan, waardoor dit maar tot zeer beperkte mate mogelijk is.

Vooruitblik
In november en december 2026 worden alle deelrapportages en het syntheserapport van de GNOE ambtelijk en bestuurlijk besproken. Uiteindelijk zal een definitief besluit over het nut- en noodzaakonderzoek worden genomen op woensdag 17 februari 2027 door de staatssecretaris. Zij zal a.d.h.v. de conclusies uit het rapport moeten constateren of nut en noodzaak worden aangetoond.

Het wel of niet aantonen van nut en noodzaak, zal afhankelijk zijn van hoe de conclusies en advies uit het syntheserapport worden opgeschreven en kunnen worden geïnterpreteerd. Wij zullen bij de totstandbrenging van een definitieve eindconclusie daarom zorgvuldig input blijven leveren en het proces zo goed mogelijk bewaken.

Na een besluit van de staatssecretaris zullen we als regio actief inzetten op welke vervolgstappen dan nodig gaan zijn. Wij hebben ons ambtelijk en bestuurlijk goed georganiseerd en scenario's voorbereid die vervolgens tot uitvoering kunnen worden gebracht.

Het is mogelijk dat ergens tussen de publicatie van dit memo en de vergadering van de Achterhoek Raad van maandag 30 november a.s. al enkele conclusies uit het syntheserapport duidelijk worden. Dit zou betekenen dat wij u gedurende vergadering van de Achterhoek Raad hier al meer van op de hoogte kunnen brengen. Zo niet, dan zullen we u als Raad in het nieuwe jaar op de hoogte brengen van de conclusies, het besluit en de acties die daaruit zijn voortgekomen.